

Ouders, u doet het goed

PEDAGOGIEK / Er lijkt weinig mis met Nederlandse kinderen. Dus waarom zijn ouders dan zo onzeker over hun manier van opvoeden?

José van der Sman

Illustratie Ferdinand Heidekamp

Veel vaders en moeders hebben het gevoel als ouders te falen, terwijl het met de meeste kinderen toch redelijk goed gaat. Vanwaar die onzekerheid? Staan ze te veel alleen in onze cultuur? Krijgen ze te makkelijk overal de schuld van? Of durven ze hun kinderen niet meer te nemen zoals ze zijn?

Het was slechts een klein onderzoek in opdracht van Philips Avent, maar de uitkomst viel op: eenderde van de 1.205 ondervraagde jonge vaders en moeders heeft het gevoel als ouder te falen. Ook een bericht van het Centraal Bureau voor de Statistiek dat bijna tegelijkertijd verscheen, was opmerkelijk: bijna 3 procent van de Nederlandse kinderen heeft volgens de ouders autisme of een aanverwante stoornis, terwijl deskundigen het voorkomen van autismespectrumstoornissen op hooguit 1 procent van de bevolking schatten.

Beide berichten waren geen groot nieuws, maar wel weer signalen dat veel ouders onzeker zijn over zichzelf als opvoeders of over hun kinderen. En dat terwijl het hier redelijk goed gaat met het merendeel van de kinderen. In nationale en internationale onderzoeken scoort de jeugd van Nederland keer op keer hoog op de schalen van welzijn en geluk. Vanwaar dan toch die onzekerheid?

Mogelijk heeft het iets te maken met de westerse cultuur. Overal ter wereld brengt het zorgen voor kinderen ingrijpende praktische, fysieke, psychische, sociale, relationele en financiële lasten mee. In traditionele samenlevingen krijgen ouders daarbij vanzelfsprekend hulp, steun en bemoeienis van de familie, de stam, het dorp. Want voor nageslacht zorgen, dus kinderen baren en grootbrengen, wordt er gezien als een collectief project. Ook in onze cultuur leven natuurlijk veel mensen mee met de ouders en zorgt de overheid voor gezondheidszorg, onderwijs en wat sport- en recreatievoorzieningen. Maar het krijgen en grootbrengen van kinderen wordt hier toch vooral gezien als een particulier project van ouders, sommigen noemen het zelfs een hobby. We hebben er in principe niets mee te maken, mogen ons er niet in mengen en dragen er dus ook geen verantwoordelijkheid voor. We laten het graag aan de ouders zelf over om hun kinderen in pakweg twintig jaar op te voeden tot gelukkige, stabiele, sociale, zelfstandige en fatsoenlijke volwassenen.

Dat zou geen probleem zijn als ouders deze zware taak niet zouden hoeven uitvoeren in wat de Brit John Cox, emeritus hoogleraar psychiatrie van de Britse Keele

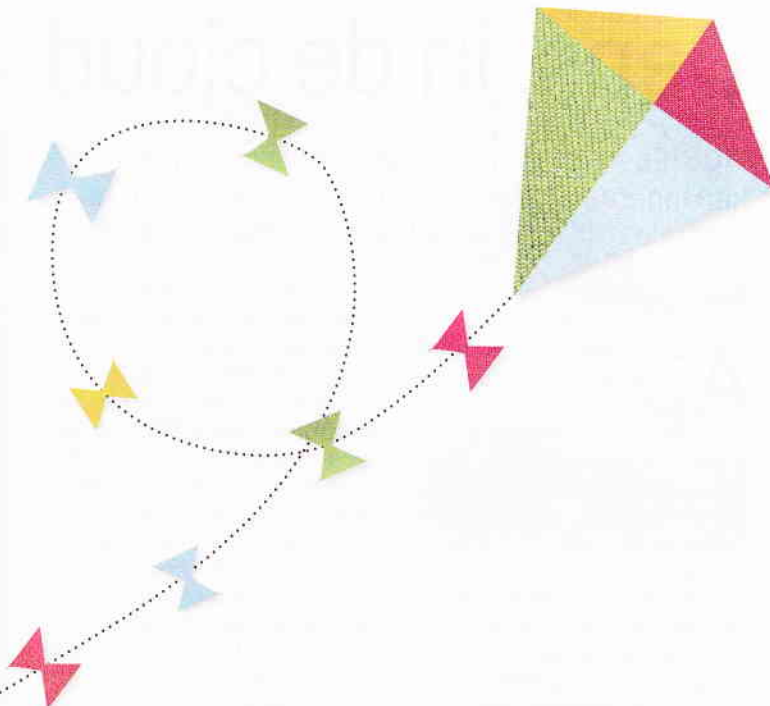
University kwalificeert als 'een cultuur van achteloosheid, waarin nauwelijks nog erkenning, laat staan waardering is voor de grote bijdrage die ouders leveren aan de toekomst van de maatschappij door vrijwillig veel tijd, moeite en geld in nageslacht te investeren'. Er is zelfs een tendens, zo waarschuwt Cox, om het krijgen van kinderen als onnodig lastig en hinderlijk te beschouwen, omdat het baren, zogen en grootbrengen zo moeilijk te combineren zijn met het moderne ideaal van hard werken en carrière maken.

Overdreven? Misschien. Anders dan twintig jaar geleden is het tegenwoordig heel goed mogelijk om als ouders langdurig verlof te nemen en parttime te gaan werken om voor jonge kinderen te kunnen zorgen. Dat is dus goed geregeld. Tegelijkertijd wordt er in de politiek en de media opvallend veel negatieve aandacht besteed aan het feit dat moeders, en inmiddels ook vaders, hardnekkig blijven kiezen voor een beheersbare werklast en werktijd om goed voor hun kinderen te kunnen zorgen.

Hoe minachtend wordt er vaak niet gedaan, onlangs nog door tv-presentator Jeroen Pauw, over vrouwen die zware topfuncties laten schieten omdat ze niet 60 uur per week van huis willen zijn. In de eindeloze discussie hierover is er zelden iemand die eens zegt of schrijft: fijn dat jullie als ouders bereid zijn om zo veel tijd, moeite en geld te investeren in onze toekomstige bouwvakkers, ondernemers, kappers, leraren, artsen, musici, politici, desnoods ten koste van een glanzende carrière.

Je voelt je als ouder die het grootbrengen van zijn kinderen voorop stelt, dus al gauw een sukkel die verkeerde keuzes maakt. En wee als het, in één op de tien gevallen, dan ook nog eens een tijd niet goed gaat met die kinderen. Dan komt daar ook nog schuldgevoel bij. *Parent bashing* noemen ze in het Engels de reflex in de westerse cultuur om de schuld voor alle eigenaardigheden en alle problemen van de jeugd van tegenwoordig in de schoenen van de ouders te schuiven. De tirades komen er meestal op neer dat als die jonge luilakken, die zuipschuiten, die raddraaiers door hun ouders niet zo verdraaid slecht waren opgevoed, zonder discipline en grenzen, zonder normen en waarden, zonder ambitie en werklust, zonder fatsoen en respect, we niet zo'n last van ze zouden hebben. Een voorbeeld uit vele: vorig jaar liet PvdA-minister Ronald Plasterk van Binnenlandse Zaken bij de presentatie van een rapport over geweld tegen ambtenaren weten dat als ouders hun kinderen stren-

**Wee het kind dat met vier
jaar niet recht kan
knippen of met zeven jaar
niet goed leest**

wordt ons voorgeschoteld in talloze populair-wetenschappelijke boeken, tijdschriften, televisieprogramma's, op websites. Om het nog eens goed in te prenten, worden nu ook continu de lichamelijke en geestelijke vorderingen van alle kinderen gemeten. Wee het kind dat met vier jaar niet recht kan knippen of met zeven jaar nog niet goed kan lezen.

Ook dit voedt de onzekerheid van ouders. Ze gaan in de opvoeding op alle details letten, in plaats van de grote lijn in de gaten te houden. Elke afwijking van het gemiddelde wordt verdacht, zorgelijk. Zonder nog oog en waardering te hebben voor de unieke eigenschappen van hun kind, voor het eigen tempo en de eigen richting waarin hun zoon of dochter zich ontwikkelt, gaan ze lopen tobben dat hij of zij niet aan de norm voldoet en dus moet worden bijgespijkerd, aangepast, omgebouwd. Een onderneming die meestal gedoemd is te mislukken, aangezien veel eigenschappen al bij de geboorte vastliggen. Een meer ontspannen, nieuwsgierige, afwachtende houding zou veel beter zijn. Of zoals een vader van drie lastig opvoedbare kinderen eens zei: 'Wat heb ik toch boeiende kinderen. Ik ben benieuwd wat er van ze gaat worden.' Welnu, de eerste werd juwelier, de tweede gitarist en de derde IT-deskundige.

ger en met meer respect voor gezag zouden opvoeden, het probleem vanzelf zou verdwijnen.

Ouders de schuld geven, nooit eens de hand in eigen boezem steken of de oorzaak van een probleem elders zoeken, is heel normaal geworden in alle geledingen van de maatschappij: op de scholen, op de sportvelden, bij de middenstand, bij de politie. Het maakt ouders natuurlijk onzeker. Licht het echt aan onze manier van opvoeden, vragen ze zich af? Of ligt het aan ons kind? Dat heeft misschien wel een stoornis, zoals autisme. Ze laten het nakijken en ja hoor, voor je het weet is het kind gekwalificeerd als 'afwijkend'. Want erg moeilijk is het tegenwoordig niet om dat stempel te krijgen. De afgelopen decennia is in de westerse wereld de markt van pedagogen, (ontwikkelings)psychologen, psychiaters en onderwijskundigen snel gegroeid. Die hebben tezamen een ideaalbeeld opgebouwd waaraan vrijwel geen enkel kind meer kan voldoen. Door alles maar dan ook alles in de ontwikkeling te meten en te middelen, is er nauwelijks nog ruimte voor variatie.

Dus heeft een kind dat niet wil kruipen een motorisch defect, een kind met een driftig temperament een agressieprobleem, een snel afgeleid kind een concentratiestoornis. En een introvert kind zou weleens autistisch kunnen zijn. Dat beeld van het perfecte kind

Maak je niet zo druk, zou het advies van deze vader aan die bezorgde, onzekere ouders zijn. Maar dat is iets te makkelijk gezegd, want goed opvoeden is wel degelijk een kunde en kunst, en vaak hard werken. Een beter advies is: houd de grote lijn in de gaten en leg niet op alle slakken zout. Duizenden onderzoeken hebben aangetoond dat een goede opvoeding aan een paar voorwaarden moet voldoen.

Geef uw kinderen onvoorwaardelijk liefde en genegenheid, zodat ze zich thuis altijd veilig en geborgen kunnen voelen. Help ze om stressvolle situaties, tegenslagen en problemen aan te pakken en te overwinnen. Leer uw kinderen goede sociale omgangsvormen en help ze om conflicten niet uit de hand te laten lopen, maar juist op te lossen. Moedig ze aan om goed na te denken over wat ze willen worden en hoe ze dat kunnen bereiken. Stimuleer ze om goed te presteren op een voor hen haalbaar niveau, niet meer en niet minder. Bevorder ook hun betrokkenheid bij anderen en de samenleving, zodat ze het gevoel hebben ook in het grotere geheel 'erbij te horen' en waardevol te zijn. En, heel belangrijk, geef ze de ruimte om hun unieke zelf te zijn en hun eigen weg te zoeken, zelfs al gaat dat niet altijd via de gebaande paden.

Ouders die dit doen, hoeven niet aan zichzelf te twijfelen. Ze doen het goed.